

УДК 323.2

Бабарикіна Н.А.

канд. політ. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ЗГУРТОВАНІСТЬ ЯК РИСА СУЧАСНОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

У 2020 році уряд України ухвалив Державну стратегію регіонального розвитку на 2021–2027 роки, в якій зазначив, що «Стратегічною метою державної регіональної політики є розвиток та єдність, орієнтовані на людину, гідне життя в згуртованій, децентралізованій, конкурентоспроможній і демократичній Україні».

І першою стратегічною ціллю зазначено «формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах».

Згуртованість стосується горизонтальних відносин між різними суспільними групами і вертикальних відносин між людьми та владою. Слабкі зв'язки у будь-якому з цих вимірів можуть створювати проблеми. Слабка горизонтальна згуртованість може призводити до конфлікту, тоді як результатом слабкої вертикальної згуртованості постає брак довіри між населенням та урядом. Це такі взаємини між владою та громадянами, які дають змогу кожному почуватися залученим і мати рівні права, політичні та соціальні можливості.

Згуртованість не має універсального визначення. Але зміст зводиться до почуття приналежності до спільноти; солідарності й взаємоповаги між її членами. Війна стала тестом на спроможність інститутів, забезпеченість ресурсами, згуртованість нації. Війна також стає лакмусовим папірцем, який проявляє і негативні процеси. Це і прояви інституційного безладу, і падіння виробництва, і чорний ринок, і мародерство. І ці процеси також потребують нашої ретельної уваги, бо вони впливають на соціальні відносини. Змінюються мережі взаємодії, соціальні практики, змінюються уявлення про себе та суспільство. Яким суспільство входило в стан війни. І які структурні риси змогли забезпечити рух до перемоги, підтримати суспільну гідність та мобілізацію. Яким наше суспільство було, і саме чому у ньому ми можемо завдячувати такій динаміці у протистоянні агресії.

На момент повномасштабного вторгнення українське суспільство мало досвід революцій, розуміння, що ми здатні перемагати авторитарні деспотичні режими, що ми можемо досягати успіху. І все це завдяки перш за все згуртованості. Революція гідності довела в першу чергу нам самим, що ми можемо впливати на формування державних інституцій.

Основа згуртованості та стійкості українців, які ми виявили в перший рік повномасштабного вторгнення Росії в Україну, знаходиться у 2014 році. Суспільство вже загартоване війною, яка розпочалася в лютому 2014 року, з окупації Криму. У 2014 році з'явилися громадські ініціативи, які реагували на нові виклики і всі ці роки вдосконалювалися. Цей досвід і допоміг Україні у 2022 році.

Громадянське суспільство – це не просто поштовх і драйв, а це професіонали, здатні співпрацювати з державними інституціями й інколи навіть замінити їх. Яскравий приклад: весна 2022 року, тісна взаємодія профільних міністерств з громадськими організаціями в напрямку євроінтеграції.

Проте згуртованість громади не означає, що в ній немає ризику виникнення конфліктів. Конфлікти все одно виникатимуть, але у згуртованих громадах їх можна буде вирішувати ефективніше; такі громади є більш стійкими до розколу і з більшою готовністю використовують механізми ефективного вирішення конфліктів для захисту спільних норм та цінностей.

Потрібно шукати баланс між безпекою, прозорістю та ефективністю в питаннях комунікації влади та громадян. Участь громадськості стає все більш поширеною та важливою практикою ухвалення рішень на державному та місцевому рівнях. Варто включати в розмови про майбутнє України різні громади, бізнес, громадські організації. Згуртованість стає характерною рисою українського громадянського суспільства.

В умовах війни сучасне українське громадянське суспільство продемонструвало «свої» цінності – європейські демократичні. Згуртоване громадянське суспільство має бути рушієм позитивних змін у сфері відновлення, відбудови, євроінтеграції, що сприятиме відкритості та успішності цих процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Громадянське суспільство України в умовах війни. Результати дослідження. 2023. URL: <https://ednannia.ua/189-doslidzhennia/12456-gromadyanske-suspilstvo-ukrajini-v-umovakh-vijni-2022-zvit-za-rezultatami-doslidzhennya-3>
2. Державну стратегію регіонального розвитку на 2021–2027 роки URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/regionalna-politika/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/derzhavna-strategiya-regionalnogo-rozvitku-na-2021-2027-roki-ta-plan-zahodiv-z-yivi-realizaciyi>
3. «Життестійкі. Битва за майбутнє». Результати дослідження. 2023. URL: https://centreua.org/wp-content/uploads/2023/03/Spilnoty_Viy-ny-1.pdf